

Vergaderjaar 2013–2014

33 750 XII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (XII) voor het jaar 2014

Nr. 91

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 20 juni 2014

De vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu heeft op 23 april 2014 overleg gevoerd met Staatssecretaris Mansveld van Infrastructuur en Milieu over:

- **de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 18 april 2014, houdende de Reactie op het verzoek van de commissie voor Infrastructuur en Milieu inzake de overeenkomst Waddenveren (Kamerstuk 33 750 XII, nr. 82);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 10 april 2014, houdende de Beantwoording van de vragen van de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu over de voortgang Waddenveren (Kamerstuk 33 750 XII, nr. 81);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 3 april 2014, inzake de Voortgang oplossingsrichtingen Waddenveren (Kamerstuk 33 750 XII, nr. 80);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 1 april 2014, inzake de Voortgang oplossing Waddenveren (Kamerstuk 33 750 XII, nr. 79);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 27 maart 2014, inzake de Voortgang oplossingsrichtingen Waddenveren (Kamerstuk 33 750 XII, nr. 78);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 3 maart 2014, inzake de Oplossingsrichtingen Waddenveren (Kamerstuk 33 750 XII, nr. 74);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 31 januari 2014, inzake de Uitspraak van het gerechtshof te Den Haag inzake de Waddenveren (Kamerstuk 33 750 XII, nr. 69).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu,
P. Jansen

De griffier van de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu,
Sneep

Voorzitter: Jacobi
Griffier: Tijdink

Aanwezig zijn vijf leden der Kamer, te weten: Hoogland, Jacobi, De Rouwe, Smaling en Aukje de Vries,

en Staatssecretaris Mansveld van Infrastructuur en Milieu, die is vergezeld van enkele ambtenaren van haar ministerie.

Aanvang 15.02 uur

De **voorzitter**: Ik heet de Staatssecretaris en haar staf, de Kamerleden en de mensen op de tribune welkom bij dit algemeen overleg over Waddeneren. We hebben afgesproken dat de spreektijd zes minuten is voor de Kamerleden. Dat moet genoeg zijn. We verwachten nog wel enkele leden, maar tijd is tijd. We kennen geen Haags kwartiertje, dus we gaan beginnen.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Voorzitter. In deze langsepende kwestie is het uitgangspunt voor de VVD altijd geweest dat de eilanders en de ondernemers op de eilanden niet de dupe mogen worden. Het is mooi dat er duidelijkheid is, maar deze heeft naar onze mening wel een fors prijskaartje. Er ligt nu een grote verantwoordelijkheid bij Doeksen om de kwaliteit en de prijs waar te maken. Wij zijn wel benieuwd naar een reactie van de Staatssecretaris hoe op een goede manier geborgd is dat de prijs en de kwaliteit goed blijven voor de eilanders.

De Staat betaalt 9 miljoen aan de Eigen Veerdienst Terschelling (EVT). Dat is een fors bedrag, dat opgehoest moet worden door de belastingbetaler. En waarom eigenlijk? Waarop is dat bedrag nu precies gebaseerd? Tot nu toe is er alleen in heel algemene termen gesproken over claims of toekomstige claims. Dat is behoorlijk vaag. Wij zouden graag een uitgebreidere onderbouwing horen van de Staatssecretaris. Welke claims lagen er al? Heeft er een externe deskundige meegekeken naar de onderbouwing van de hoogte van dat bedrag? Waarom was er überhaupt grond voor claims bij het ministerie?

Dan kom ik bij de juridische risico's die aan deze deal zouden kleven. De Europese Commissie kan zelfstandig besluiten alsnog onderzoek te doen naar deze zaak. Volgens de media zou er een feitenonderzoek lopen. In de brief van de Staatssecretaris lees ik dat dit nog niet het geval is. Wij zouden graag meer duidelijkheid krijgen over wat daarvan waar is. Wij zijn ook benieuwd naar de gevolgen in meer brede zin, ook los van de concessie, als de Waddenzee aangewezen zou worden als zee en niet meer beschouwd wordt als binnenwater. Waarom hoeft er op dat moment geen Europese aanbesteding plaats te vinden, maar is een passende mate van openbaarheid noodzakelijk? Kan het Europese Hof, nu de advocaat-generaal een uitspraak heeft gedaan, alsnog besluiten om een uitspraak te doen in deze zaak of is dat gewoon van tafel?

Wat zijn de risico's dat deze 9 miljoen wordt aangemerkt als staatssteun? Waarom heeft de Staatssecretaris hierover in het voortraject geen overleg gehad met de Europese Commissie? Wat is de status en de uitleg van artikel 7.3 van de vaststellingsovereenkomst die is afgesloten? In de media was onduidelijk of dit bedrag terugbetaald moet worden, als er sprake zou zijn van staatssteun.

Ik wil ook graag kijken naar de toekomst. Wij vinden het belangrijk dat dit soort taken georganiseerd wordt dicht bij de mensen om wie het gaat, dus bij de eilanders. We hebben besloten om het busvervoer en de regionale spoorlijnen al te decentraliseren naar de provincies. Dat is met succes gebeurd. Wij zouden graag willen dat het ministerie van I & M onderzoek doet naar het op termijn decentraliseren van de taak van deze waddeneren naar de provincie. Dan wordt die ook dicht bij de mensen om wie

het gaat georganiseerd. Dat is volgens ons een logische stap, na het busvervoer en de regionale spoorlijnen.

Ik ben wel benieuwd hoe de Staatssecretaris terugkijkt op de fouten die er in dit proces zijn gemaakt. Het heeft jaren geduurd. Er zijn juridische procedures over geweest die zijn verloren of gewonnen. Hoe kunnen we zoiets in de toekomst voorkomen?

In de procedurevergadering is de vaargeul van Ameland nog aan de agenda voor dit overleg toegevoegd, ook al is het niet de Staatssecretaris die hierover gaat, maar de Minister. De VVD heeft al eerder aandacht gevraagd voor het probleem dat de vaargeul niet op diepte is. Wij vinden dat deze op de afgesproken diepte moet zijn. Dat moet gewoon geregeld worden. Wij ontvangen graag op heel korte termijn een reactie van de Minister over de stand van zaken en wat er gedaan wordt om de afgesproken diepte te halen.

De **voorzitter**: Keurig binnen de tijd en geen interrupties.

De heer **De Rouwe** (CDA): Voorzitter. Het lijkt wel alsof u mij smekend aankijkt of ik nog een interruptie wil plaatsen.

De **voorzitter**: Het was meer verbazing.

De heer **De Rouwe** (CDA): Heel goed. U bent een sprekende voorzitter, dat mag ik graag.

Voorzitter. Dank aan de Staatssecretaris voor het toezenden van diverse documenten, ook nog op het laatste moment, zoals de overeenkomst. Wij hebben in december al eerder een overleg hierover gevoerd. Toen heeft de CDA-fractie duidelijk gezegd voorstander te zijn van een vorm van concessie, omdat wij geloven dat je net als bij het busvervoer de reiziger of de inwoner die er primair gebruik van maakt, het beste kunt bedienen door diverse partijen te vragen wat hun aanbod is, vervolgens de concessie te gunnen en afspraken te maken over hoe en wat.

De zaak die voorligt, gaat eigenlijk over de periode toen de concessie er nog niet was. Wij hebben vorig jaar heel scherpe kritiek geuit op de Staatssecretaris, omdat onze stelling was dat het onverwachte, heel rigoureuze besluit dat EVT rechtmatig was toegelaten tot de kaden van Rijkswaterstaat, op drijfzand was gebaseerd en juridisch niet deugde. Ik was niet blij dat het Hof hetzelfde zei, maar in andere juridische bewoordingen, want dat betekende opnieuw onrust. De grote vraag voor heel veel eilanders is of er een einde komt aan de onrust. Natuurlijk zijn er ook zorgen over prijs en kwaliteit, maar de commissieleden die in de afgelopen tijd op de eilanden zijn geweest, hebben gemerkt dat die onrust tussen de oren zit, aan de huiskamertafel speelt en een bom legt onder de solidariteit, met name op Terschelling. Het allerbelangrijkste is dat de rust terugkeert. Daarnaast kun je altijd nog opmerkingen maken over de prijs of andere zaken.

Over de grote vraag of die rust echt terugkomt, heb ik mijn twijfels. Ik lees nergens waar die schade en dat bedrag van 9 miljoen, dat volgens de Staatssecretaris geen staatssteun is, op zijn gebaseerd. Is daar onderzoek naar gedaan? Zo ja, kan de Kamer dat onderzoek ontvangen? Zo nee, waarom niet? Er wordt een vergoeding gegeven in verband met mogelijk onrechtmatig handelen. Ik wil precies van de Staatssecretaris weten om welk mogelijk onrechtmatig handelen het gaat. Hoe luidde het advies van de landsadvocaat hierover?

Dan ga ik naar het merkwaardige artikel 7.3 uit de miljoenenovereenkomst, omdat er wel degelijk onraad wordt geroken. Kan dit wel door de beugel, is de vraag. Artikel 7.3 is geenszins een standaardartikel, maar is heel bewust opgenomen in deze miljoendeal. Wat als er discussie ontstaat over die 9 miljoen? Bestaat er dan onzekerheid over die deal? In een artikel in de Leeuwarder Courant beantwoordde de Staatssecretaris

die vraag met nee. De EVT-vertegenwoordiger zei ja, in precies dezelfde krant. Mansveld spreekt volgens hem niet de waarheid. Ik vraag aan de Staatssecretaris of zij de waarheid spreekt of niet. Het is een bizarre situatie, dat op de ene pagina wordt verteld hoe goed, degelijk en redelijk het is, terwijl op de andere pagina staat dat de Staatssecretaris niet de waarheid spreekt. Graag een reactie.

De Staatssecretaris kan wel vinden dat de afkoopsom geen staatssteun is, maar de Europese Commissie of een rechter kan er heel anders over denken. Het zal niet de eerste maal zijn in dit dossier, met deze Staatssecretaris, dat een rechter daar anders over denkt. De clausule staat er niet voor niets. Wat zijn de juridische adviezen aan de Staatssecretaris geweest? Mocht blijken dat het staatssteun is, wie betaalt dan aan wie? Wat zijn de afspraken over de consequenties ervan? Klopt het dat EVT naast de zak met 9 miljoen gemeenschapsgeld, naast een goede prijs voor het schip, ook nog een bedrag krijgt van de enige concurrent, rederij Doeksen? Is de Staatssecretaris hiervan op de hoogte? Hoe zit dat? Om welk bedrag en om welke motivatie gaat het?

Dan kom ik op de in te stellen raad van advies. Wat doet deze wezenlijk anders dan wat afgesproken was in de concessie: de eilanders erbij betrekken? Is dit niet gewoon oude wijn in nieuwe zakken, om deze ongemakkelijke miljoenendeal een beetje franje te geven?

De CDA-fractie wil er ook duidelijkheid over welke conclusies getrokken moeten worden uit het advies van de advocaat-generaal van het Europese Hof. Duidelijk is dat de argumenten van de advocaat-generaal in Nederland anders worden gezien, maar het bezwaar van de advocaat-generaal ligt er. Wat gebeurt er als er binnen Europa wel gevolg aan wordt gegeven? Of als een andere partij zich erin gaat mengen?

Laat ik het zo zeggen: de interventie van de Staatssecretaris was volgens ons onnodig. Waarom? Omdat het openbaredienstencontract (ODC) heel duidelijk is over een geschil. Daarin staat een geschilregeling, maar die is nooit ofte nimmer toegepast. Ik weet niet waarom, maar daarover is een debat gevoerd en de uitslag is er. Nu ligt er een deal die heel onduidelijk en vaag is. Ik zeg er sportief bij dat als de rust op de Waddeneilanden hierdoor terugkeert, de Staatssecretaris niet met 2–0 achter staat, maar met 3–2 voor, dus dan krijgt zij van mij drie punten. Die rust is van groot belang. De concessie kan in de toekomst naar de provincie, zoals de VVD zegt en zoals wij al vaker hebben gezegd. Een andere mogelijkheid is om het een maatschappelijke onderneming te laten zijn, in dienst van de inwoners zelf, zoals Texels Eigen Stoomboot Onderneming (TESO) op Texel. Zij kunnen immers het beste borgen wat zij nodig hebben.

De heer **Hoogland** (PvdA): Ik dacht: ik zal de heer De Rouwe eerst zijn verhaal laten afmaken, want dan is er na die drie tackles nog ruimte voor een beetje sportiviteit, zoals hij zelf zei. In 2006 en in 2007 is er gekozen voor het openbaredienstencontract. Dat was onder meer onder Minister Peijs van het CDA. In die tijd zijn de problemen begonnen. Dat bood ruimte voor de concurrentie. Dat heeft ertoe geleid dat deze situatie is ontstaan die nu opgelost moet worden. Daarmee zeg ik niet dat alles te wijten is aan dat openbaredienstencontract, maar ik vraag de heer De Rouwe om daar eens op te reflecteren.

De heer **De Rouwe** (CDA): Dat wil ik heel graag. De situatie waarover wij nu spreken, is ontstaan door de onverwachte ingreep van deze Staatssecretaris om zonder enige juridische grondslag de EVT een gegeven recht te ontnemen. Toen hoorde ik de PvdA er niet over. Het was goed, het kon, er waren geen juridische vragen. Het CDA zei direct al dat de Staatssecretaris terug moest naar datgene wat wij in het openbaredienstencontract hadden afgesproken, want daarin is een regeling opgenomen over hoe ermee om te gaan als er een geschil is. De Staatssecretaris heeft geweigerd om dat te doen. Het was goed bedoeld, denk ik – of dat weet ik

wel zeker, want zo ken ik haar – maar zij heeft gehandeld met een verkeerde onderbouwing en met verkeerde juridische adviezen. Zij is keihard teruggefloten door de rechter, die zei dat het broddelwerk is. Om die reden heeft de Staatssecretaris nu gekozen voor de nooduitgang, om met een zak gemeenschapsgeld van 9 miljoen te voorkomen dat zij verder afgaat. Dat is de reden, mijnheer Hoogland, niet het ODC uit 2006 of 2007, waarin duidelijk was voorzien in een geschillenregeling, die nimmer is toegepast.

De heer **Hoogland** (PvdA): Ik was op zoek naar een beetje nuance, maar die heb ik niet gevonden in het antwoord van de heer De Rouwe.

De heer **De Rouwe** (CDA): Dit vind ik echt aanmatigend. Dit is juist de balans in het debat waar de heer Hoogland de hele tijd omheen draait.

De **voorzitter**: Mijnheer Hoogland stelt even een vraag. U kunt daar zo op reageren en dan kunt u ook zeggen of u het aanmatigend vindt.

De heer **Hoogland** (PvdA): Omdat de heer De Rouwe zijn oordeel al gegeven heeft, vraag ik mij af of ik mijn vraag nog moet stellen. Voordat het ODC gesloten werd, was er een exclusief alleenrecht, dus toen waren deze problemen er niet. Dat is in 1985 afgesloten door Minister Smit-Kroes. Of was het al mevrouw Kroes?

De **voorzitter**: Wat is uw vraag?

De heer **Hoogland** (PvdA): Ik zie ook wel dat er een breuk is gekomen in dat alleenrecht, nadat dat openbaardienstencontract er is gekomen en dat er toen een aantal problemen zijn ontstaan, maar niet alle.

De heer **De Rouwe** (CDA): Ik ben zeer geïnteresseerd in de vraag waar de problemen zijn ontstaan, maar we moeten niet weglopen voor de problemen waar wij nu over spreken, die bekostigd worden met een zak met 9 miljoen. De aanleiding daarvoor is dat mevrouw Mansveld vorig jaar onverwacht heeft ingegrepen in een situatie die onder de rechter was. Volgens ons had deze bij de rechter uitgevochten moeten worden. Als Staatssecretaris Mansveld vond dat het op een andere manier moest, had zij het ODC moeten volgen, want dat geeft een duidelijke route aan bij een geschil. Die route is niet gevolgd. Er is eenzijdig bepaald dat de EVT niet meer gebruik mocht maken van voorzieningen. De Staatssecretaris is gewaarschuwd door de ACM en door onder andere het CDA dat dit juridisch niet deugde. Daarom zitten wij hier nu. Dat heeft er niets mee te maken of mevrouw Neelie Smit-Kroes wel of niet getrouwd was. Dat heeft niets te maken met de vraag of er in de oude situatie wel of geen concurrentie was. Dat heeft ermee te maken dat er juridische afspraken zijn gemaakt die niet zijn nagekomen en dat de rechter daar gehakt van heeft gemaakt. Dat is de situatie van vandaag.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer de Rouwe.

De heer **De Rouwe** (CDA): Een laatste opmerking hierover, want ik wil het wel in balans hebben. Ik steun de Staatssecretaris als echt blijkt dat de rust terugkomt. Ik ben ook zo sportief om dat hier te zeggen, en dat meen ik ook, maar als de problemen erger worden, omdat de Europese Commissie er iets van vindt, of als de onrust terugkomt, dan zal ik dat deze Staatssecretaris verwijten.

De heer **Smaling** (SP): Voorzitter. Een schikking is een instrument dat vaak tot rust leidt, maar soms ook niet. Ik kan mij herinneren dat er geschikt is in het kader van de Liborrente die door een aantal Rabomede-

werkers was gemanipuleerd. Dat vonden wij wat minder. Hier is de schikking op zichzelf verdedigbaar, maar er zijn nog wel wat vraagtekens bij te zetten. De twee vorige sprekers hebben dat ook gedaan, dus in zekere zin herhaal ik dat.

De allerbelangrijkste vraag is waarom het 9 miljoen is geworden. Hoe is dat bedrag opgebouwd? Een daarmee samenhangende vraag is of dit staatssteun is. Het antwoord van de Staatssecretaris op die vraag is nee. Zij zegt dat het gaat om een schadevergoeding in verband met mogelijk onrechtmatig handelen. Dat vind ik eerlijk gezegd toch een vrij vage term. Wat is een schadevergoeding in verband met mogelijk onrechtmatig handelen? Is daarmee de kou uit de lucht? Dat is voor ons nog steeds niet duidelijk.

De Europese Commissie is een feitenonderzoek gestart. Ook in dit verband is mijn vraag: what if? Stel dat de Commissie reden ziet om hier verder in te graven en deze schikking te ondermijnen, wat is dan de situatie?

Is de concessieverlening nu wel op orde? Je kunt niet uitsluiten dat er in de komende vijftien jaar iemand op dit traject wil gaan varen. Een andere vraag is of het een zoutwater- of een binnenwatertraject is. Daarvoor gelden verschillende regels. Duitsland ziet de Waddenzee als een zoutwatergebied, maar wij als een binnenwatergebied. Dat is wel een verschil. De periode van de concessie hangt hier ook mee samen.

Een ander punt is dat de eilanders meer zeggenschap krijgen bij Doeksen. Hoe is dat geregeld? Er worden medewerkers van EVT overgenomen door Doeksen, maar wat is de baangarantie op de wat langere termijn?

Doeksen doet bezuinigingsvoorstellen, die kunnen neerslaan in tariefverhogingen, en heeft ook het schip, de Spathoek, moeten kopen. Is er niet een groot risico dat Doeksen door de hele gang van zaken, ondanks die schikking, terechtkomt in een situatie waarin de tarieven weer omhoog gaan en de eilandbewoners nog verder van huis zijn dan voordat EVT in beeld kwam?

EVT heeft laten zien dat het goedkoper kan dan bij Doeksen. EVT had oog voor mensen met een wat kleinere portemonnee. Indirect heeft dat misschien een positief effect gehad op het toerisme op de eilanden. Waar blijft dat voordeel voor de reiziger straks? Hoe moet je daarmee omgaan? Is er weleens met beide partijen gesproken over het aanbieden van een wat completer pakket? Het was mooi dat Harlingen ook werd betrokken bij een toeristisch pakket. Dat is nu allemaal van de baan, doordat je niet meer zo'n soort positieve concurrentie hebt.

TSM en Doeksen geven nooit echt openheid over hun financiële positie. Er wordt vaak een boete betaald omdat er geen inzicht of openheid wordt verschaft. Hoe moeten we dit nu duiden? Je hebt straks een raad van advies en een klantenpanel bij Doeksen. Hoe weten we dat deze echt onafhankelijk zijn? Kunnen zij het opereren van Doeksen zo beïnvloeden dat er volledige transparantie is over hun doen en laten? Dat zijn onze zorgpunten.

De heer **Hoogland** (PvdA): Voorzitter. Dit is een lang slepende zaak, maar ik beperk mij even tot het moment waarop de Staatssecretaris ingreep ten behoeve van de dienstverlening voor de eilanders en er een schikking is getroffen voor 9 miljoen euro. Door veel collega's is terecht al gevraagd hoe zij is gekomen tot dat bedrag van 9 miljoen euro. Waarom zo veel geld of zo weinig, het is maar net hoe je er tegenaan kijkt. Wat mij betreft is het veel. Waarom is er ook aan een derde reder betaald? Wat was zijn of haar aandeel in deze zaak? Kan de Staatssecretaris ook zeggen welk bedrag door EVT werd gevraagd in de onderhandelingen? Als zij daar niet specifiek over mag zijn, kan zij dan een indicatie geven van wat het gevraagde bedrag was? Was het twee keer of tien keer zoveel of was het ietsje meer? Kortom, hoe is er onderhandeld?

Ik noemde net al dat er in 2006 of 2007 werd besloten om het exclusieve alleenrecht op het varen naar de eilanden, de brugverbinding, te vervangen door openbaredienstencontracten. Was op dat moment bekend dat deze contracten openingen zouden bieden voor marktwerking? Werd er rekening mee gehouden tot welke situatie dat zou kunnen leiden? Werd hierdoor wel echt zekerheid geboden aan de eilanden of bleek het achteraf toch anders te zijn? Ik zeg erbij dat het altijd makkelijker is om er nu over te oordelen dan toen. Voorts vraag ik mij af of de concessie op dit moment onherroepelijk is. Ligt deze nu helemaal dicht of is er nog concurrentie mogelijk? Dit heeft ook een relatie met het oordeel van de advocaat-generaal en de vraag of het open water is. Daarbij komt ook de vraag om de hoek kijken of wij in Nederland over onze eigen openbare voorzieningen gaan. Kan de Staatssecretaris daarover nog iets zeggen, ook in verband met de Wet personenvervoer 2000 (WP 2000)?

De Partij van de Arbeid heeft indertijd een motie ingediend om het TESO-model te introduceren op de eilanden. Heeft de Staatssecretaris overwogen om bij de onderhandelingen die kant op te gaan? Mevrouw Jacobi heeft voorgesteld om zo'n model op te zetten, om de invloed van de eilanders op de dienstverlening van de veerboten wat meer te borgen. De PvdA heeft twee keer actie gevoerd voor de vaargeul Ameland. Welke actie gaat de Staatssecretaris ondernemen om de ontstane situatie te verbeteren?

De **voorzitter**: Dan zijn we door de sprekers heen. Van de twaalf of dertien fracties die er zijn ontstaan door alle afscheidingen, is dit wel de harde kern. Bedankt voor de inbreng in eerste termijn. De Staatssecretaris heeft tien minuten nodig om haar antwoord voor te bereiden. Ik stel voor dat zij antwoord gaat geven in blokken en dat er aan het eind van die blokken interrupties mogelijk zijn. Alle sterkte met de voorbereiding van de beantwoording.

De vergadering wordt van 15.25 uur tot 15.35 uur geschorst.

De **voorzitter**: Ik verzoek de Staatssecretaris even te zeggen hoe de beantwoording zal verlopen, wat de rubricering is, zodat wij weten wat wij te verwachten hebben. Ik ben coulant vandaag, dus ik zal drie interrupties toestaan, omdat er veel vragen zijn gesteld.

Staatssecretaris **Mansveld**: Voorzitter. Ik heb vier blokjes. Het eerste is algemeen. Het tweede blokje is: wat is er geregeld tussen partijen en staatssteun? Het derde blokje is: wat zou er daarna nog kunnen gebeuren? Het laatste blokje is overig, en dat heeft iets meer met Ameland te maken. De kern van het vraagstuk is voor mij geweest: hoe komt de rust terug? Dat sluit volledig aan bij de vraag van de heer De Rouwe. Vanaf de eerste dag dat ik mij met dit dossier bezig heb gehouden, heb ik altijd gezegd dat dit over het publiek belang gaat. Als je de bus mist, kun je de trein, de auto of de fiets nemen of het anders regelen, maar als de boot niet vaart, is er geen alternatief. Ik vind het belangrijk dat dit geborgd wordt, want het gaat niet alleen om vakantieverkeer, maar ook om mensen die naar school, naar een ziekenhuis of bijvoorbeeld naar hun werk moeten. In de afgelopen maanden is het heel spannend geweest of we een oplossing zouden kunnen vinden om een veilige, betrouwbare en continue veerdienst te garanderen. Daarbij stond het belang van de eilandbewoners voorop. Daar heeft mevrouw De Vries ook naar gevraagd. Het was lastig om een oplossing te vinden waar alle partijen zich in konden vinden, vooral omdat de concurrentie tussen de reders plaatsvond in een ongelijk speelveld. Zij hadden allebei rechten en plichten die sterk van elkaar verschilden.

Ik moet zeggen dat ik heel erg blij ben dat het is gelukt om een door alle partijen gedragen oplossing te vinden, na acht jaar lang discussie en

strijd. Ik wil hier ook nadrukkelijk mijn complimenten uitspreken aan EVT en Doeksen. Als wij kijken naar de rechtszaken die in de afgelopen acht jaar hebben gelopen, naar het speelveld dat inmiddels gecreëerd was en de onrust die dat op het eiland gaf, dan kan ik niet anders dan een compliment uitdelen, ook aan die partijen, die mede mogelijk hebben gemaakt dat deze oplossing er ligt.

Met de nu bereikte oplossing is continuïteit voor de korte en de lange termijn gegarandeerd. En dat niet alleen; er komt ook meer kwaliteit. Dat heb ik in de concessieovereenkomst geregeld, inclusief de inspraak van de eilandbewoners. Het is van het grootste belang voor de eilandbewoners dat er continuïteit is op korte en op lange termijn, want daarmee wordt rust gecreëerd.

Om even op de kwaliteit in te gaan, die is geborgd door de veerdienst Doeksen. De kwaliteit en de prijs zijn geborgd in de concessievoor-
schriften. Er moet goedkeuring van het vervoerplan plaatsvinden. Er is inspraak van consumenten en medeoverheden. Er is onder meer een adviesraad. Met de concessie kan ik daarop toezien. Het vervoerplan zal jaarlijks aan de inspraak worden getoetst.

De heer **De Rouwe** (CDA): Over dat plan, dat meedenken en meepraten zijn ook vragen gesteld. Hoe nieuw is dat nu eigenlijk? Ik wil ook even reageren op de woorden dat een oplossing nu is gegarandeerd. Hoe is nu gegarandeerd door deze Staatssecretaris dat het gedonder voorbij is, linksom of rechtsom?

Staatssecretaris **Mansveld**: Dat heeft ermee te maken dat de concessie onherroepelijk is geworden. Het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) heeft inmiddels bevestigd dat de zaken die door EVT zijn ingetrokken, ook daadwerkelijk zijn ingetrokken en niet meer behandeld worden. Op die vragen kom ik zo nog terug.

De heer **De Rouwe** (CDA): Het CBb is een van de vele spelers die inmiddels wellicht ook wakker zijn geworden. Er gaan ook geruchten over de Europese Commissie of andere instanties in Europa die vragen stellen of informeren. Het belangrijkste is de vraag wat die garantie van de Staatssecretaris waard is dat het gedonder nu van tafel is. Ik hoop dat daar zo meteen meer duidelijkheid over komt.

Staatssecretaris **Mansveld**: Dat klopt, daar komt zo meer duidelijkheid over in mijn betoog.

De **voorzitter**: Dan blok 2?

Staatssecretaris **Mansveld**: Dat betreft wat er is geregeld tussen partijen. Dan kom ik ook op de staatssteun. Er is een overeenkomst afgesloten tussen Doeksen en EVT en er is een schikkingsarrangement tussen I & M en EVT met alle partijen die betrokken zijn bij de juridische procedures rond de concessieverlening en het medegebruik van de rijksaanlegvoorziening in Harlingen en Terschelling. Ik noem de bij de schikking betrokken partijen toch maar even: Doeksen en diverse dochtermaatschappijen, Wagenborg, EVT en diverse dochtermaatschappijen, Willem Barentsz Terschelling, de BV Spathoek, de BV Stortemelk, Rederij Waddentransport, de gemeente Terschelling en de Staat. Ik ben alleen op de hoogte van de inhoud van de overeenkomst tussen EVT en Doeksen/TSM waar het gaat om de verkoop van het schip de Spathoek. Alle andere onderdelen, inclusief de financiële onderdelen, zijn mij onbekend. Dat is ook waar de heer De Rouwe naar vroeg.

In de schikkingsovereenkomst zijn afspraken gemaakt over het intrekken van juridische procedures en claims en het afzien van nieuwe procedures en claims en over het borgen van eilanderbelangen door de invoering van

een raad van advies en het toezicht op de inspraak daarvan en op de hoogte van het schikkingsbedrag. De overeenkomst, ofwel de vaststellingsovereenkomst, heb ik de Kamer doen toekomen. De naam «vaststellingsovereenkomst» is wellicht onduidelijk, daarom wordt gesproken over een «schikkingsarrangement».

De meest pregnante vraag van de fracties is waar het bedrag van 9 miljoen precies aan is besteed. Onze schikkingsovereenkomst ging en gaat uitsluitend over de beëindiging van claims en procedures en over de voorkoming van verdere aansprakelijkheidsstellingen. Uitsluitend in dat verband heeft de overheid aan EVT een bedrag betaald. De overname van de bedrijfsmiddelen, zoals de boot van EVT door Doeksen, de stopzetting van EVT en het bedrag dat Doeksen daarvoor aan EVT heeft betaald, is uitsluitend een zaak tussen deze beide partijen. De overheid staat daar volledig buiten. Daar heeft de Staat dus ook niet voor betaald.

Een schadevergoeding is geen staatssteun. Het door de Staat betaalde schikkingsbedrag heeft betrekking op de beëindiging van claims en procedures en de voorkoming van verdere aansprakelijkheidsseisen van EVT. Dergelijke schadevergoedingen zijn geen staatssteun. Het bedrag valt ook buiten de reikwijdte van staatssteun. Er is op dat punt grondig advies ingewonnen van de landsadvocaat. De heer Hoogland maakte daarover een opmerking. Wij zijn zeer terughoudend met het aan de Kamer bekendmaken van adviezen van de landsadvocaat, maar als de Kamer daarom zou verzoeken, zou ik de Kamer die informatie ook in vertrouwen kunnen doen toekomen.

De heer **Hoogland** (PvdA): Mag ik dan bij dezen dat verzoek doen?

De **voorzitter**: Liever aan het eind.

Staatssecretaris **Mansveld**: Om die reden is er geen aanleiding of verplichting om het schikkingsbedrag vooraf bij de Europese Commissie te melden. Waarom die 9 miljoen? De procedures en claims waarover het in deze schikking gaat, zijn vastgelegd in twee bijlagen bij de schikkingsovereenkomst. Ik noem de belangrijkste daarvan nog een keer. Het gaat om gederfde inkomsten vanwege belemmeringen in het medegebruik van 2006 tot 2010 ten bedrage van ruim 12 miljoen. Het gaat om gederfde inkomsten om diezelfde reden vanaf 2010 tot en met 2014 voor nog eens zo'n bedrag, en om gederfde inkomsten vanwege een onterechte opzegging van medegebruik. Het gaat verder om een mogelijke claim omdat EVT niet de kans heeft gekregen mee te dingen naar de openbare-dienstencontracten in de concessie. Voorts zijn er de proceskosten in diverse procedures, de vergoeding van kosten van rechtsbijstand en andere deskundige bijstand, tot 2011 ten bedrage van circa 1,4 miljoen. Daarnaast is er een mogelijke claim of vergoeding van rechtsbijstand en andere deskundige bijstand. En ten slotte een wettelijke rente over de genoemde bedragen.

Het gaat hier om een totaalbedrag dat veel hoger ligt dan 9 miljoen, zelfs nog afgezien van de enorme kosten die mijn ministerie ook in de toekomst zou moeten maken voor rechtsbijstand en begeleiding van al die procedures en claims.

Het komt overigens veelvuldig voor dat overheden in verband met of ter voorkoming van mogelijk onrechtmatig handelen bedragen aan burgers en bedrijven betalen ter vermijding van verdere mogelijke overheidsaansprakelijkheden. In al dit soort gevallen is er dus geen sprake van staatssteun en is er ook geen aanleiding of verplichting om die bij de Europese Commissie te melden.

Vanwege alle suggesties in kranten en in vragen dat de Europese Commissie formeel stappen zou hebben ondernomen, zijn wij zelf zo vrij geweest om met de Europese Commissie te bellen. Daar kom ik zo op terug. Er loopt op dit moment geen enkele procedure.

Mevrouw De Vries en de heer De Rouwe hebben gevraagd waarom in artikel 7, lid 3 expliciet wordt ingegaan op de mogelijkheid dat de Europese Commissie het schikkingsbedrag ziet als staatssteun. Schadevergoeding wegens mogelijk onrechtmatig handelen en het in dat verband aangaan van een schikking is geen staatssteun. Nadere onderzoeken van de Europese Commissie met uitspraken van het Europese Hof van Justitie kunnen nooit geheel uitgesloten worden. Een dergelijke discussie over het betaalde geld zou er zonder deze clausule toe kunnen leiden dat onzekerheid zou ontstaan over de rest van de overeenkomst, dus over de ingetrokken procedures en claims. Die onzekerheid over de rest van de overeenkomst hebben partijen willen voorkomen. Ik heb aangegeven dat de overeenkomst uiteindelijk is wat er allemaal is ondertekend. Daar ben ik heel blij mee omdat er eindelijk een set van afspraken is waarin iedereen zich kan vinden. Om die reden is deze clausule opgenomen. De clausule maakt nu dus juist voor alle partijen duidelijk dat de rest van de overeenkomst gewoon in stand blijft. Een eventueel steunprobleem kan dus geïsoleerd worden aangepakt en kan worden opgelost in goed overleg en uiteraard met inachtneming van de Europese kaders. Het is overigens gebruikelijk dat partijen in contracten ook rekening houden met en inspelen op onverhoopte situaties, ook als die onwaarschijnlijk zijn. De Staat en de overige partijen bij de overeenkomst zijn van oordeel dat er geen sprake is van staatssteun. Ik weet dat er derden zijn die daar wel een opmerking over hebben gemaakt, maar in het kader van het feit dat er 22 aandeelhouders van EVT bij de regeling betrokken zijn, is het gewoon verstandig om zaken helder te maken.

De voorzitter: Dit was een lang blokje. Ik denk dat de meeste vragen hieromtrent zijn gesteld. Ik stel voor dat er in ieder geval twee vervolgvragen worden toegestaan. De leden mogen ook één vervolgvraag stellen. De heer Hoogland had zich als eerste aangemeld.

De heer Hoogland (PvdA): Ik wil eerst verzoeken of het mogelijk is om inzage te krijgen in het advies van de landsadvocaat.

De Staatssecretaris heeft aangegeven dat de kosten van een aantal componenten van de rechtsbijstand hoger zouden kunnen uitvallen dan het op dit moment uitgekeerde bedrag. Kan zij specificeren welke kosten nu precies hoger kunnen uitvallen dan het bedrag dat nu is uitgekeerd? Als ik het goed begrijp, wordt nu namelijk voorkomen dat de uitkering hoger is als die kosten zich daadwerkelijk zouden voordoen. Kan de Staatssecretaris dat heel specifiek maken? Dat was mij niet helemaal helder.

Staatssecretaris Mansveld: Het is niet gebruikelijk om het advies van de landsadvocaat bekend te maken. We zijn daar erg terughoudend in, maar ik kan dat advies vertrouwelijk aan de Kamer aanbieden en het ter inzage laten leggen, zoals dat heet.

Wat het bedrag van 9 miljoen betreft, heb ik net een aantal bedragen genoemd. Het geheel van al die bedragen ligt veel hoger dan 9 miljoen. Ik doel alleen al op de tweemaal 12 miljoen en de 1,4 miljoen als vergoeding voor de kosten van rechtsbijstand. In de rechtszaken die liepen, is een aantal claims neergelegd met bedragen erbij. Al die rechtszaken zijn van tafel nu EVT ze heeft ingetrokken. Het CBb heeft gisteren schriftelijk bevestigd dat per 18 april die zaken ook niet meer zullen worden behandeld. Dus die zijn niet meer aan de orde.

De heer Smaling (SP): Ik kan er toch nog steeds niet helemaal de vinger achter krijgen waarom het nu 9 miljoen is geworden. Dat is toch een rekening die bij de belastingbetaler wordt neergelegd, die part noch deel heeft aan deze hele kwestie. Dit doet mij ook een beetje denken aan de toenmalige Minister Zalm en zijn collega's, die zeiden dat het financie-

ringstekort maximaal 3% mocht zijn en het staatsschuldtekort maximaal 60%. Dat is een beetje op de achterkant van een bierviltje uitgerekend als je er niet uitkomt. Waar komt die 9 miljoen vandaan? Waarom is dat niet 8 of 10 miljoen?

Staatssecretaris **Mansveld**: Dat is het advies van de landsadvocaat. Die heeft een bandbreedte aangegeven. We hebben altijd gezorgd dat we binnen die bandbreedte zijn gebleven. We hebben gezegd dat eerder de onderhandelingen stukgelopen zijn op dat schikkingsbedrag. Ik heb afgesproken dat die gegevens niet bekend worden gemaakt, maar dat betrof een veelvoud van die 9 miljoen. Ik wijs op de posten die ik net heb genoemd, op het advies van de landsadvocaat dat de Kamer vertrouwelijk kan inzien, op de bandbreedte die daarin is aangegeven en op de onderhandelingen die wij met EVT hebben gevoerd. Zo zijn we tot die 9 miljoen gekomen. De optelsom die ik net noemde van acht punten die daarbij een rol hebben gespeeld, is ook een veelvoud van die 9 miljoen.

De heer **Smaling** (SP): Oké, het is dus geen staatssteun, maar dan is het een schadevergoeding in verband met mogelijk onrechtmatig handelen. Wat die woordkeus betreft, ben ik er ook nog steeds niet helemaal over uit wie dan onrechtmatig heeft gehandeld en waarom daar «mogelijk» voor staat. Dan is er ook een schadevergoeding in verband met mogelijk onrechtmatig handelen, dus niet vanwege onrechtmatig handelen. Er zitten allemaal disclaimers in de manier waarop dit is verwoord en daardoor zit hier zo'n mistgordijn omheen. Ik zou het heel fijn vinden als ik overtuigd kon worden over hoe dit nu zit.

Staatssecretaris **Mansveld**: Inderdaad komen we in een aantal juridische termen terecht. Ik weet niet of die per definitie een mistgordijn optrekken. Het is wel verstandig als je ze snapt. Dan is er zeker geen sprake van een mistgordijn. Er is mogelijk sprake van onrechtmatig handelen als de rechter de claims die nu zijn ingetrokken zou toewijzen aan EVT. De rechter doet dat als hij vindt dat de Staat onrechtmatig heeft gehandeld. Dat is de juridische term hiervoor. Echter, al die claims zijn ingetrokken en het CBb heeft gisteren aangegeven ze ook niet meer te behandelen. Dus het mogelijk onrechtmatig handelen van de Staat is een juridische term als de claims zouden zijn toegekend aan EVT. Ik ben zelf ook niet juridisch geschoold, maar dat is de volgorde in de redenering.

De **voorzitter**: Nog een klein vervolgvraagje?

De heer **Smaling** (SP): Ik zit nog even met het woordje «mogelijk». Is dat een disclaimer voor het Rijk waardoor dit woord is toegevoegd? Dat is wel belangrijk.

Staatssecretaris **Mansveld**: Wij hebben dit niet aan de rechter kunnen voorleggen, dus uiteindelijk is er geen uitspraak gekomen dat EVT vond dat het wel zo was en dat de Staat vond van niet. Daardoor is dit dus mogelijk omdat je niet duidelijk weet of het wel of niet zo is. Nu is die vraag niet meer aan de orde omdat wij de overeenkomst hebben getekend en omdat de zaken zijn ingetrokken en ook niet meer zullen worden behandeld. Ik hoop dat ik hiermee duidelijk genoeg ben geweest.

De **voorzitter**: Dat moet de heer Smaling zelf maar bepalen.

De heer **De Rouwe** (CDA): Dit blijft een black box van jewelste. Het is ook een juridische interpretatie, dus daar kun je nog een boek over vol schrijven. Alle mogelijk gederfde inkomsten zijn alle keren dat zij voor de rechter kwamen nog niet toegewezen, dus kennelijk is er de laatste

maanden iets gebeurd waardoor het ministerie in het zicht van de haven heeft gehandeld.

Ik vind het helemaal bizar dat de Staatssecretaris hier inderdaad erkent dat er nog een overeenkomst is die wij niet kennen, namelijk de overeenkomst tussen EVT en Doeksen, waarin kennelijk ook nog bedragen zijn afgesproken. De Staatssecretaris zegt dat die bedragen haar onbekend zijn. Wil de Staatssecretaris dat niet weten en waarom niet? Want als je 9 miljoen betaalt voor iets, dan wil je toch ook weten wat andere partijen betalen voor iets om te kunnen beoordelen of dat bedrag redelijk en billijk is? Graag krijg ik daarover meer informatie.

Staatssecretaris **Mansveld**: Dit is een heel goede vraag van de heer De Rouwe, want alle onduidelijkheid hierover moet echt worden weggenomen. De overeenkomst tussen Doeksen en EVT is een overeenkomst tussen twee bedrijven. Daar staat de Staat buiten. Die afspraken staan naast het traject waarin de Staat afspraken heeft gemaakt. Wat twee ondernemingen samen afspreken, is aan hen, daar staat de Staat buiten. Zou ik daar wel bij betrokken zijn, dan zou er mogelijk sprake zijn van staatssteun. Dit zijn afspraken tussen twee partijen over medewerkers et cetera. Ik vind het heel goed dat die partijen samen een aantal afspraken hebben gemaakt, blijkbaar over het schip. Verder is mij hier niets over bekend.

De heer **De Rouwe** (CDA): Dat vind ik opmerkelijk. Waarom zou er dan wel sprake van staatssteun zijn? De Staatssecretaris zegt: wij zijn van mening dat er geen sprake is van staatssteun. Eigenlijk zegt dat al voldoende. Ik herhaal mijn vraag van daarnet. De Staatssecretaris zegt aan de ene kant «wij zijn van mening», «het is niet aan de orde», «maar we schrijven er wel drie artikelen over». Welke garantie kan zij geven als zij ook zegt dat zij een nader onderzoek van de Europese Commissie niet kan uitsluiten?

Staatssecretaris **Mansveld**: Zoals ik al zei, is een afspraak tussen twee ondernemingen waarbij de Staat niet is betrokken, een afspraak tussen twee ondernemingen. Ik denk dat het duidelijk is dat Doeksen en EVT samen zulke duidelijke afspraken hebben gemaakt dat zij tot de eindconclusie zijn gekomen dat Doeksen nu verder gaat en EVT niet. De Staat heeft er met EVT over onderhandeld dat alle claims en rechtszaken die er nog over en weer lagen gestopt zijn, en dat is wat ons betreft waar het schikkingsarrangement voor is getroffen. Dus wat de afspraak tussen twee bedrijven betreft, begrijp ik dat de heer De Rouwe teleurgesteld is, maar als hij heel graag wil weten wat daarbij is afgesproken, dan moet hij zich wenden tot die twee bedrijven. Wij hebben een schikkingsarrangement getroffen met EVT over zaken die tussen de Staat en EVT liepen.

De heer **De Rouwe** (CDA): Eén vraag is nog niet beantwoord, namelijk welke garantie de Staatssecretaris kan geven als zij zegt dat dit de oplossing is en als zij verder zegt dat zij nader onderzoek niet kan uitsluiten.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik denk dat het goed is als ik die vraag beantwoord na het hoofdstukje over wat er nog zou kunnen gebeuren. Ik begrijp dat de heer De Rouwe staat te trappelen, want hij heeft dit al twee keer gevraagd, maar ik kom echt nog tot dat antwoord.

De heer **De Rouwe** (CDA): Een andere vraag gaat over de staatsrechtelijk misschien wel juiste instelling dat als iets tussen twee bedrijven is, dat niet van de Staat is. Ik vraag mij oprecht af of dat niet een beetje weggijken is, want als een staat uiteindelijk 9 miljoen voor iets betaalt, dan wil diezelfde staat toch ook echt weten wat diezelfde partijen op een ander

moment in dezelfde weken afspreken over hetzelfde onderwerp? Waarom heeft de Staatssecretaris er zo bewust voor gekozen om weg te kijken en zich daar niet in te mengen? Zou daardoor niet een beter oordeel kunnen worden gevormd over de vraag of die 9 miljoen – of meer, of minder – wel of niet terecht is, om te voorkomen dat er misschien wel dubbele rekeningen worden uitgewisseld?

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik ga over de claims, want die waren onder andere tegen de Staat aangespannen. Ik ga over de procedures en over een aantal zaken, zoals de concessies, maar ik ga niet over de afspraken die tussen Doeksen en EVT zijn gemaakt. Daar gaan die twee rechtspersonen geheel zelf over.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): De Staatssecretaris heeft aangegeven dat een schadevergoeding geen staatssteun is. Ik denk dat dat alleen geldt op het moment dat het bedrag van die schadevergoeding inderdaad goed gebaseerd is op de feitelijke schade. Op het moment dat die te hoog vastgesteld zou zijn, bestaat volgens mij nog wel het risico op staatssteun. Waarschijnlijk zal het advies van de landsadvocaat, dat ter inzage wordt gelegd, daar ook nog het nodige over bevatten. Dat moeten wij dan nog maar even bekijken.

De Staatssecretaris heeft ook aangegeven dat zij contact heeft gehad met de Europese Commissie en dat er op dit moment geen feitenonderzoek loopt tegen deze casus. In de brief van 10 april heeft de Staatssecretaris aangegeven dat er geen noodzaak is voor het Hof van Justitie om een uitspraak te doen in deze zaak maar dat dit uiteraard aan het Hof is. Daaruit kun je afleiden dat het Hof ook terwijl de juridische procedures ingetrokken zijn nog wel zou kunnen besluiten om zelfstandig een uitspraak te doen over deze casus.

Dan kom ik bij de vraag die ik in het verlengde hiervan heb gesteld, namelijk wat hiervan de consequenties zijn, ook voor andere zaken dan alleen de concessie.

Staatssecretaris **Mansveld**: Voorzitter, met uw goedvinden ga ik hierop in bij het hoofdstukje over wat er daarna nog zou kunnen gebeuren. Daarop wil ik dan graag gestructureerd antwoord geven.

De **voorzitter**: Zijn er nog andere vragen, mevrouw De Vries, waaraan u nu aandacht wilt besteden? Zo niet, dan kunnen wij nu over naar blok 3. Is dat het spannende blok over wat er zou kunnen gaan gebeuren, Staatssecretaris?

Staatssecretaris **Mansveld**: Dat is een beetje in de toekomst kijken, voorzitter. Mijn moeder zei al: als ik in de toekomst kon kijken, meisje, dan zou ik op de kermis werken. Als kind vond ik dat een ontzettend spannende uitspraak.

Wat zou er nog kunnen gebeuren om afbreuk te doen aan de afspraken? Zoals ik al heb gezegd, hebben wij naar aanleiding van alle berichten dat de Europese Commissie allerlei vragen zou stellen of procedures zou zijn gestart uiteindelijk besloten om ook zelf maar even te bellen met de Europese Commissie met de vraag wat er wel of niet precies gaande is. Daar hebben wij ambtelijk te horen gekregen dat er geen onderzoek op stapel staat maar dat men uit interesse wel benieuwd is, gelet op de eerdere informele contacten die al een tijdje liepen hoe de stukken waren opgesteld. We hebben daarop gezegd dat wij die stukken gewoon konden opsturen.

De Europese Commissie heeft aangegeven dat er een misverstand is omdat nooit is gezegd dat er enige procedure is gestart of dat er een intentie was om die te starten. Ik vind het wel belangrijk om dit te zeggen, want deze indruk is meermalen gewekt, en terecht hebben Kamerleden

daarop aangeslagen. Dus we hebben zelf actief contact gezocht met de Europese Commissie en dit antwoord gekregen.

Bij het schikkingsbedrag gaat het om een schadevergoeding waarover ik mij heb laten adviseren. Ik ga ervan uit dat de Europese Commissie dit niet gaat onderzoeken. Ook een Commissieverzoek over de concessieverlening en de openbare aanbesteding kan niet worden uitgesloten, maar een dergelijke procedure acht ik niet waarschijnlijk. Bovendien duurt die jaren. In de tussentijd kan op basis van de huidige concessie de dienstregeling gehandhaafd worden totdat de nieuwe concessies in werking treden.

Mevrouw De Vries heeft gevraagd wat er daarna nog zou kunnen gebeuren en wat het gevolg is van de uitspraken van de advocaat-generaal voor de Nederlandse situatie waar het gaat om zee of binnenwater. Daarover kan ik op dit moment geen uitspraken doen, want het oordeel van de advocaat-generaal dat de Waddenzee een zee is, is alleen een advies aan het Hof van Justitie en is niet bindend. Het Hof heeft hierover nog geen uitspraken gedaan. Als het zover zou komen, is er nader onderzoek nodig om te bepalen wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn. De vraag of de Waddenzee een zee is of een binnenwater heeft mogelijk niet alleen gevolgen voor de veerboten maar ook voor alle schepen die gecertificeerd zijn als binnenvaartschip en over de Waddenzee varen. Ik ben overigens van mening dat ik aan de door de advocaat-generaal gewenste transparantie heb voldaan. Ik heb het voornemen breed bekendgemaakt en het programma van eisen gepubliceerd, op internet, maar onder andere ook in de Staatscourant.

Mevrouw De Vries vroeg of ik van de Leeuwarder Courant vragen heb ontvangen. Ik heb net gezegd dat ik die niet heb ontvangen.

De heer Smaling heeft gevraagd of er nog een andere reder op kan staan die een veerbootverbinding op Terschelling begint. Eigenlijk is zijn vraag of de concessie nu goed is geregeld. Nee, er kan niet iemand een veerverbinding op Terschelling of Vlieland beginnen. Dat zou in strijd zijn met de Wet personenvervoer 2000. De wet kent een strenge verbodsbepaling die straks zal worden gehandhaafd. Waar het om openbaar vervoer van personen gaat, heeft dus alleen de concessiehouder het recht om passagiers te vervoeren. Dat zegt ook de concessiewetgeving. Dat is nu precies de kern van de verleende concessie: het exclusieve recht om passagiers te vervoeren. De concessies voor TSM en Wagenborg zijn inmiddels onherroepelijk geworden omdat de procedures daartegen zijn ingetrokken.

De heer De Rouwe en de heer Smaling hebben gevraagd wat nu eigenlijk de raad van advies toevoegt. Laat ik beginnen te zeggen dat ik die in ieder geval een toegevoegde waarde vind en ook zeer serieus neem. De verplichting van Doeksen om een raad van advies in te stellen, is scherp vastgelegd in de schikkingsovereenkomst. TSM heeft deze overeenkomst medeondertekend en kan daar dus niet omheen, maar ik denk ook dat TSM daar niet omheen wil. De Staat zal op de naleving van deze bepaling uit de overeenkomst toezien. Gezien de historie en alles wat zich heeft afgespeeld, zal dat toezicht zeker plaatsvinden, maar ik denk dat iedereen er zelf ook zeer alert op is, want dit is uiteindelijk geen overeenkomst zonder enorme voorgeschiedenis. De mate waarin TSM wel of niet rekening houdt met de advisering van de eilanders en de consumenten laat ik vervolgens meewegen bij het toezicht op de naleving van de concessie door TSM/Doeksen.

Mijn ministerie is op grond van de wet verantwoordelijk voor dat toezicht. Als de concessiehouder bijvoorbeeld geen rekening houdt met de binnengekomen adviezen en dit niet adequaat motiveert, kan dat consequenties hebben voor mijn goedkeuringsbeslissing van het jaarlijks goed te keuren vervoerplan van TSM/Doeksen. Goedkeuring van dit jaarlijkse vervoerplan is een van de concessie-eisen. Dat vind ik belangrijk. Er is geen lichtvaardige overeenkomst gesloten tussen deze partijen. Dat

is ook niet gemakkelijk geweest. Er zijn harde en langdurige onderhandelingen geweest, maar het is gelukt. Ik heb aangegeven dat ik daar blij mee ben en ik geef ook mijn complimenten aan de andere partijen. Dit is wat mij betreft geen oude wijn in nieuwe zakken.

De heer Hoogland heeft gevraagd naar de derde reder die hierbij betrokken zou zijn. Naast rederij EVT is ook rederij Waddentransport bij het schikkingsarrangement betrokken. Rederij Waddentransport is primair gericht op goederenvervoer, neemt ook personen mee als het uitkomt, zonder dienstregeling, en verhuurt het schip voor feesten. Deze rederij heeft zich bij EVT aangesloten in de procedures tegen de concessieverlening en heeft ook bij het CBb beroep aangetekend tegen de concessieverlening aan TSM. Rederij Waddentransport werd bij de onderhandelingen vertegenwoordigd door een van de onderhandelaars namens EVT en heeft nu ook haar procedures bij het CBb ingetrokken. Dat was ook onderdeel van de afspraken.

De heer **De Rouwe** (CDA): Absoluut geen misverstand hierover: het CDA vindt het van groot belang dat reizigers, gemeenten, consumenten en betrokkenen worden geïnformeerd, juist bij een monopolie dat door de overheid via een concessie is toegekend. Met alle respect, maar volgens artikel 16 van de concessie en de toelichting erop, en de Wet personenvervoer is alles wat hier nu wordt gemeld, onmogelijk. Je mag het een andere naam geven, een raad van advies is mogelijk, je mag het «een plan» noemen, maar dit is precies hetzelfde als wat de Kamer had voorgesteld bij de concessie. Wees daar nu gewoon eerlijk over, Staatssecretaris.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik vind dit een mooie toevoeging en ik vind het jammer dat de heer De Rouwe daar anders over denkt.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Het is mij nog steeds niet duidelijk of het Hof zelfstandig kan besluiten om in de lopende procedure een uitspraak te doen. Ik vind de zin op pagina 7 van de brief van 10 april erg cryptisch: «Er bestaat voor het Hof van Justitie dan ook geen noodzaak meer om in deze zaak nog een uitspraak te doen. Dit is uiteraard aan het Hof.» Het lijkt erop dat het Hof hier zelfstandig over kan beslissen en hier een uitspraak in kan doen, ook al is de juridische procedure ingetrokken. Ik wil hier graag wat meer duidelijkheid over.

Staatssecretaris **Mansveld**: Het Hof kan een uitspraak doen, maar die zal geen rechtsgevolg hebben.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Normaal heeft een uitspraak van een rechtbank wel gevolgen. Volgens mij zou het heel raar zijn als dat niet het geval was. Ik wil hier graag wat meer informatie over.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ook dat is iets juridisch. Deze uitspraak is er niet op iemands verzoek en daarom zal hij geen rechtskracht hebben. Ik zeg nu iets juridisch; dit is juridisch nu eenmaal zo, niets meer en niets minder.

De heer **Smaling** (SP): Nog even iets over de vraag of dit nu waterdicht zou zijn, wat natuurlijk altijd handig is als er wordt gevaren. Kan er met die concessie nu niemand meer tussendoor kruipen? EVT is er op een gegeven moment in geslaagd om op dat traject te gaan varen. Hij heeft toegang gekregen tot de lijn Harlingen-Terschelling. Waarom zou dat nu niet meer kunnen? Stel dat ik EVT ben en iets wil beginnen op een van de eilanden. Wat zou mij weerhouden? Waarom zou dat niet kunnen slagen, als het EVT wel is gelukt?

Staatssecretaris **Mansveld**: De concessie is onherroepelijk geworden. Vanwege de wet daarachter is dat nu niet meer mogelijk. Aan mijn antwoord op de vragen van mevrouw De Vries wil ik nog het volgende toevoegen. Gezien de juridisch-technische uitspraken die ik zonet heb gedaan naar aanleiding van die vragen, heb ik er geen enkel probleem mee om deze schriftelijk toe te lichten.

De **voorzitter**: Dat is een toezegging. Heeft de heer Smaling nog een nabrander?

De heer **Smaling** (SP): Ja. Is er een wetswijziging geweest waardoor dat nu niet meer kan, of is de wet destijds niet goed geïnterpreteerd?

Staatssecretaris **Mansveld**: De wet is niet gewijzigd, maar de situatie is gewijzigd. We zijn van een openbaredienstencontract, een ODC, naar een concessie gegaan en die laatste is inmiddels onherroepelijk geworden. Met de wet erbij is er daardoor geen mogelijkheid meer voor een derde om daar te gaan varen.

De heer **Hoogland** (PvdA): Ik heb nog een vraag over hetzelfde. De Commissie heeft eerder inbreuk gemaakt op de liberaliseringsrichtlijn. In mijn eerste termijn vroeg ik al naar de relatie met onze WP 2000: waarom denkt de Staatssecretaris dat de WP2000 wel standhoudt tegen dat – laat ik het zo maar noemen – machtsblok van het liberale denken in Brussel?

Staatssecretaris **Mansveld**: Dat vind ik een ingewikkelde vraag. Laat ik het zo formuleren: dit is de wet en de wet is de stand.

De heer **Hoogland** (PvdA): Dat begrijp ik wel, maar hier zit natuurlijk het volgende achter. Als er eerder inbreuken zijn geweest, hebben die misschien wel een precedent geschapen waardoor dit nu weer zou kunnen. Als de advocaat-generaal een advies geeft dat wordt gevolgd, kan ik me voorstellen dat er openingen komen vanwege de relatie met het open water, ook als die concessie geldt. Van dat laatste zijn wij ons bewust. Zegt de Staatssecretaris dat dit is uitgesloten, dus dat dit niet kan? Ik begrijp dat we daarmee op zaken vooruitlopen en dat het daarom lastig is, maar ik doe dit toch maar even.

Staatssecretaris **Mansveld**: De richtlijn geeft aan dat je transparant moet zijn bij concessies. Ik ben dat geweest. Daarom bestaat er geen vrees voor de Europese Commissie. Dat is de redenering.

De **voorzitter**: Ik hoor gemurmel, dus dat is een einde?

De heer **Hoogland** (PvdA): Ik hoorde een luid en duidelijk «oké», buiten de microfoon.

De **voorzitter**: Wij zijn bij het laatste blok: diversen.

Staatssecretaris **Mansveld**: Eerst nog even mijn antwoord op de interessante vraag van mevrouw De Vries, namelijk over de leermomenten: wat hebben we nu eigenlijk geleerd uit dit verleden? Ik denk achteraf dat we het medegebruik niet zo gemakkelijk hadden moeten toestaan, want daardoor kon de hoofdgebruiker in problemen komen, terwijl we deze vervolgens aan de afspraken hebben gehouden. Het is ook duidelijk dat eenmaal verleende rechten moeilijk kunnen worden teruggedraaid, zelfs als het publiek belang daarmee is gediend. Er rest een vraag van de heer Smaling over de medewerkers van EVT: komt het personeel van EVT na het zomerseizoen op straat te staan? Ik zei al dat ik de inhoud van de overeenkomst tussen Doeksen en EVT niet ken.

Ik weet wel dat hierover afspraken zijn gemaakt. Daarnaast geldt de arbeidsrechtelijke wetgeving ter bescherming van personeelsbelangen. Ik ga verder met de vraag of het TESO-model is overwogen. TESO is een andere rederij dan TSM en Wagenborg, want daarin zijn de eilanders aandeelhouder. EVT was van plan om zich tot een dergelijke rederij te ontwikkelen, maar dat is niet gelukt. Slechts een aantal ondernemers werd aandeelhouder. Het is aan de bedrijven zelf om hierin een keuze te maken. Overigens is het belang van de eilanders goed geborgd in de concessie-overeenkomst, waarmee ook de Kamer akkoord is gegaan. Voordat ik kom te spreken over de vaargeul naar Ameland, wil ik even ingaan op de vraag of er nu rust is. De heer De Rouwe stelde die vraag. Bij mijn handelen is dit steeds het uitgangspunt geweest. Ik kan natuurlijk nooit iets garanderen; dat zeg ik altijd in deze Kamer. Ik denk dat iemand zelden iets echt kan garanderen. Ik ben ermee begonnen en ik eindig er ook mee: ik zie dat een aantal partijen na harde, niet altijd makkelijke en ook geen vrolijke onderhandelingen, uiteindelijk de kracht hebben gevonden om deze overeenkomst te sluiten, waarbij – en laat ik maar grote woorden gebruiken – iedereen zich uiteindelijk grootmoedig heeft opgesteld, terwijl een aantal van hen volgens mij inwendig de nodige andere dingen moet hebben gedacht. Het zijn zware onderhandelingen geweest, maar omdat de betrokken partijen deze strijd hebben geleverd en nu tot dit einde hebben gebracht, is er eindelijk duidelijkheid. Er is voor vijftien jaar een concessie. Daarna gaan we weer verder, want dan is er geen sprake meer van een onderhandse gunning en zal het een openbare aanbesteding worden. Wellicht zijn er partijen, zoals de Europese Commissie, die hier vragen over willen stellen. Ik zei al dat we actief hebben willen checken of dat het geval is. We hebben gebeld, maar dit bleek niet het geval. Ik heb er daarom alle vertrouwen in dat we een ongelooflijk belangrijke stap hebben gezet. Er is rust gecreëerd voor de twee eilanden en er is rust gecreëerd in het waddenvoer. De heer De Rouwe gaf al aan dat het daar diep in de samenleving is doorgedrongen en ik zie de voorzitter ook ja-knikken. Na de op de eilanden geleverde strijd, ook tussen mensen, hoop ik van harte dat de wonden nu kunnen helen, dat TSM/Doeksen de concessie optimaal zal uitvoeren en dat er weer een betrouwbare en veilige vaart zal zijn naar de twee eilanden. Ik heb de vraag over de vaargeul naar Ameland gehoord. Ik hoop dat de Kamer het goed vindt als ik die vraag doorgeleid naar de Minister en dat wij daar schriftelijk op zullen antwoorden.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Ik had de Staatssecretaris nog gevraagd of er een onderzoek kan worden gedaan naar de decentralisatie naar de provincies, op termijn, van de taken met betrekking tot de waddenveren.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ja, maar daar zijn we al mee begonnen.

De **voorzitter**: Met dit antwoord is de eerste termijn van de regering afgerond. We gaan over naar de tweede termijn van de Kamer.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Er zijn vele vragen gesteld, ze zijn nu ook alle beantwoord. Wij zijn nog steeds van mening dat er met die 9 miljoen euro een fors prijskaartje aan is komen te hangen. De Staatssecretaris heeft duidelijk aangegeven waar het volgens haar in het verleden is misgegaan. Ik denk dat er nu duidelijkheid bestaat, voor zover dat mogelijk is. Wij kunnen natuurlijk niet elk risico wegnemen; risico's zullen er altijd blijven. Wij vinden het mooi dat de duidelijkheid die kan worden gegeven, er nu is, en dat er nu rust op de eilanden kan komen. Ik heb nog één laatste vraag over de vaargeul naar Ameland. In de brief staat dat men spoedig duidelijkheid wil. Ik zou daarom graag willen dat de Minister op korte termijn een reactie stuurt op die brief. Misschien kunnen we afspreken dat dit binnen veertien dagen gebeurt.

De **voorzitter**: Dat lijkt mij een strakke actie. En mocht er nog iemand vijf minuten in zijn tweede termijn willen spreken: ik sta maximaal twee minuten toe.

De heer **De Rouwe** (CDA): Ik dank de Staatssecretaris voor haar antwoorden. Er is veel gezegd over de prijs. Ik houd daar een onbestemd gevoel over. Is die prijs er gekomen op basis van interpretatie en inschatting? Er is nooit een rechter geweest die onafhankelijk heeft getoetst. We moeten hem dus maar accepteren. De daadwerkelijke prijs wordt echter niet zozeer bepaald door het verleden, maar veeleer door de toekomst. Pas als de rust die iedereen zo vurig wenst, er linksom of rechtsom inderdaad komt, en als inwoners en gebruikers over een aantal jaren – dus niet al volgend jaar – daadwerkelijk zeggen dat Doeksen qua dienstverlening en prijs echt is verbeterd, zullen we kunnen zeggen wat het uiteindelijk waard is geweest. Daar kunnen we nu dus niet over oordelen.

Ik heb helaas vaak moeten noteren: «ik ben van mening», «ik denk», «ik ga ervan uit». Daarin zit ook zwakte. De Europese Commissie heeft misschien nog geen onderzoek ingesteld, maar is wel zeer benieuwd. Nou, dat is geen praatclubje dat zomaar even wil weten wat er hier en daar speelt. Wij zullen dit dus moeten afwachten. Ook moeten wij afwachten wat het Europees Hof doet, en ook de ontwikkelingen rond de status van de vaargeul.

Ik vind het moeilijk om een slotoordeel te geven. Ik denk dat de toekomst een en ander zal moeten uitwijzen. Ik vraag de Staatssecretaris om ons actief te blijven informeren over de ontwikkelingen in Europa. Ik zie helaas wel risico's. Die wil ik niet zien, maar het is onze taak om onze vinger op de zere plek te leggen; ook als dat niet leuk is of leuk klinkt, zoals vorig jaar. Ik hoop dat we aan het einde kunnen zeggen dat het op een goede manier is geregeld.

Ik sluit af. We kunnen over een groot aantal zaken niet oordelen omdat we daar geen informatie over hebben. Dat hoeft misschien ook niet. Het verhaal over het spontane verzoek aan de landsadvocaat vind ik te ingewikkeld. Ik mag het wel lezen, maar ik mag er niet uit citeren. Op dit moment zullen we het dus hiermee moeten doen, of we dat nu leuk vinden of niet. Ik wens het de eilanders toe dat hier eindelijk een punt achter komt. Dat wens ik de Staatssecretaris ook toe, om meerdere redenen, maar vooral de eilanders. De toekomst zal het moeten uitwijzen.

De heer **Smaling** (SP): Deze Staatssecretaris is een vrolijk mens. Ik sluit me aan bij de heer De Rouwe: zij zal ongetwijfeld graag zien dat dit dossier werd afgesloten. Het is natuurlijk wel de vraag of dat ook het geval zal zijn. Maar als we nu «zand erover» kunnen zeggen, zouden we bijvoorbeeld samen «Islands in the Stream» kunnen zingen, om de eilanden extra over het voetlicht te brengen, met mijzelf als Kenny Rogers en de Staatssecretaris als Dolly Parton. Maar of dat ervan gaat komen, is de vraag. Er zitten open eindjes aan en de Staatssecretaris kan niet zeggen wat ons nog kan overkomen. Dat snappen wij ook wel. Ik blijf wel een beetje in mijn maag zitten met dat bedrag. Het is natuurlijk nogal wat en de mensen betalen er indirect allemaal aan mee.

Ik kan alleen nog maar zeggen dat ik hoop dat het is afgerond, maar dat ik daar niet zeker van ben. Ik wil de Staatssecretaris nog wel vragen hoe we in de komende jaren kunnen monitoren dat de eilanders erop vooruitgaan, zelfs met deze slotsom. De rederij die op een gegeven moment zal overblijven, moet bepaalde waarden goed in zijn oren knopen, bijvoorbeeld de voordelen die EVT bood aan de mensen met een kleinere portemonnee. Zet de Staatssecretaris daar ook een monitor op, of laat ze dat over aan het klantenpanel of de raad van advies?

De **voorzitter**: Dank u, meneer Smaling, voor uw vrolijke tweede termijn.

De heer **Hoogland** (PvdA): Ik heb een vrolijke noot en een minder vrolijke noot. Je moet altijd beginnen met de minder vrolijke noot, dus ik ga nu nog even door over het advies van de advocaat-generaal. Mijn partij heeft oprecht zorgen over wat voor rol dit nog gaat spelen. Er is namelijk onduidelijkheid over het Europese recht, en over de samenloop van de cabotagerichtlijn met het vrije vervoer van personen en goederen door eenieder, en de PSO-richtlijn over de openbaredienstencontracten. De conclusie is dat die naast elkaar kunnen bestaan. Er is nu wel een concessie verleend, maar wij zijn er beducht voor dat Europa alsnog, door de achterdeur of via een kiertje door het raam, de marktwerking in deze wateren een push zal geven, terwijl wij juist blij zouden zijn als dit tot het verleden behoorde. Kan de Staatssecretaris ons op dit punt geruststellen, zeker in het licht van de discussie over de Waddenzee, die volgens de advocaat-generaal niet voor niets «zee» heet?

Nu de vrolijke noot. Ik denk dat ook wel mag worden gezegd dat er hard is onderhandeld door een team van mensen die dat volgens mij vol toewijding hebben gedaan. Onze complimenten aan hen en aan alle partijen die daaraan hebben meegewerkt. Deze uitkomst kan ertoe leiden dat er zekerheid rond de dienstverlening komt, waardoor deze in de komende jaren echt wordt verzekerd. Dit geldt onder andere voor de recreatiesport, maar ook voor de noodzakelijke afvaarten voor mensen die kinderen hebben op het vasteland of daar naar de dokter moeten. Wij zijn daar verheugd over, al zal de praktijk dat wel moeten uitwijzen, maar dat is met alles wat we doen in dit huis. Mijn dank daarvoor.

De heer **De Rouwe** (CDA): De heer Hoogland gaat nogal voorbij aan alles wat er wel of niet goed is gegaan. Hij probeert dat ideologische sausje van de marktwerking als schuldige ter sprake te brengen. Met haar instemming voor de huidige concessie stemt de PvdA toch in met die toekomst van marktwerking? Of houden we elkaar hier nu voor de gek? De PvdA probeert nu in de richting van het publiek een beetje te suggereren dat de marktwerking de schuldige is, dus niet deze Staatssecretaris met haar interventie, en dat we daar in de toekomst van af moeten. Het is toch heel duidelijk dat op basis van de aanstaande concessie, net als bij het busvervoer, straks in de markt zal worden gevraagd wie er een aanbod wil doen? Of zegt de PvdA nu dat we dit gaan terugdraaien en komt er daardoor een nieuw hoofdstuk met onrust? Het is het een of het ander, dus graag een duidelijk antwoord van de PvdA-fractie. Graag niet iets ertussenin.

De heer **Hoogland** (PvdA): Ik moet eerlijk zeggen dat ik deze vraag niet helemaal begrijp. Het concessiesysteem leidt ertoe dat er één partij is die gaat varen tussen het vasteland en de eilanden. Dat lijkt me een goede zaak, beter dan de situatie die was ontstaan. Ik wil graag met u in overleg, maar in het verleden heeft u ons voorstel niet gesteund om voor de toekomst te kijken naar een model zoals de TESO nu heeft, waarin de eilanden zelf meer zeggenschap hebben over hoe de diensten eruitzien. Ik denk dat dit geen gelopen race is, om het heel eufemistisch te zeggen.

De heer **De Rouwe** (CDA): De heer Hoogland begrijpt het inderdaad niet. Of hij houdt zich van de domme, of hij wil mist laten bestaan rond die instemming. Draait de PvdA de concessieverlening in de toekomst terug, waarbij, zoals nu is afgesproken, marktpartijen zal worden gevraagd om een bieding te doen, ja of nee?

De heer **Hoogland** (PvdA): Natuurlijk staat het voorop dat er exclusiviteit is bij het varen van die veerboot. Die is nu geregeld en daar zijn we hartstikke blij mee.

De **voorzitter**: Ik zie dat de Staatssecretaris meteen kan antwoorden.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik zal de vragen op volgorde beantwoorden. Ik heb heel goed gehoord wat mevrouw De Vries zei en ik zal ervoor zorgen dat het verzoek nog vandaag aan de Minister wordt doorgegeven. Ik kan nu niets toezeggen over de termijn, maar zoals ik al zei: de boodschap is helder.

Nu de vraag of ik de Tweede Kamer actief wil informeren over de Europese Commissie. Als er in dit dossier iets is gebeurd, dan is het dat de Kamer zeer snel en zeer actief is geïnformeerd. Ik ben er heel blij mee dat we steeds binnen enkele uren na de onderhandelingen de Kamer op de reguliere momenten hebben geïnformeerd. De Europese Commissie heeft hierin een eigenstandige rol. Ik vind het belangrijk dat zij haar rol kan invullen op de manier die zij wil. Ik wil daarbij altijd coöperatief en transparant zijn. Ik denk namelijk dat zo veel mogelijk transparantie bij alles wat we doen en hebben gedaan, een goede zaak is, zeker als er vragen komen en er wordt gecommuniceerd.

De heer Hoogland vroeg of ik de Kamer kan geruststellen. Ik heb hier al eerder op geantwoord. Een Commissieonderzoek naar de concessieverlening en de openbare aanbesteding kan nooit worden uitgesloten, maar een dergelijke procedure acht ik niet waarschijnlijk. Bovendien duurt die jaren. In de tussentijd kan de dienstregeling op basis van de huidige concessie worden gehandhaafd.

Inmiddels ben ik gekomen bij het meest muzikale intermezzo uit de Kamer van vandaag. Na Frank Boeijen, die mij volgens mij in de wandelgangen min of meer persoonlijk is beloofd, en gisteren Guus Meeuwis die ook voorbijkwam, overigens beiden met nummers die ik niet kende, zijn we nu in een andere league terechtgekomen: Dolly Parton. Ik vind haar een geweldige artieste, ik ben altijd dol geweest op haar liveconcerten. Misschien kunnen de heer Smaling en ik bekijken of we met dat nummer in de rebound bijvoorbeeld een songfestival zouden kunnen bezoeken. Ik denk dat we dat heel goed zouden kunnen, maar dan moeten we volgens mij wel heel veel gaan oefenen.

Nu de meer serieuze vraag van de heer Smaling over het monitoren. Ik zei al dat we nu een proces ingaan, met de concessie en het jaarlijkse vervoerplan dat ik vaststel. Daarbij beoordeel ik ook hoe de adviezen worden meegenomen van de raad van advies, de bewoners en de consumenten. In het licht van de voorgeschiedenis van dit dossier, denk ik dat de aandacht van de Kamer niet zal verslappen, dat mijn aandacht niet zal verslappen, maar ook de aandacht van TSM/Doeksen niet. Ik zal er in ieder geval voor instaan dat ervoor wordt gezorgd dat er goed wordt geluisterd en dat de concessie optimaal zal worden uitgevoerd.

De **voorzitter**: Volgens mij is er ook gevraagd of u de Kamer actief op de hoogte wilt houden van de ontwikkelingen.

Staatssecretaris **Mansveld**: Dat heb ik net gezegd. Natuurlijk. In dit dossier is er voortdurend actief geïnformeerd.

De **voorzitter**: Een hardere toezegging met termijnen en dergelijke zit er niet in?

Staatssecretaris **Mansveld**: Laat ik het zo zeggen: als er actie komt vanuit de Europese Commissie, informeer ik de Kamer direct. Dankzij alle gemaakte opmerkingen hebben wij zelf actief de Commissie gebeld. Zo actief zijn we dus al.

De **voorzitter**: Ik wilde een harde toezegging.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): Ik houd een beetje een onbestemd gevoel over vanwege het interruptiedebatje tussen de heren De Rouwe en Hoogland. De Staatssecretaris gaat daar helemaal niet op in. Volgens mij

is helder afgesproken dat we na deze concessie gewoon een aanbesteding van de concessies gaan doen, en dat er geen sprake van kan zijn dat dat straks niet het geval is. Ik hoor graag een bevestiging van de Staatssecretaris.

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik heb in mijn beantwoording en betoog al aangegeven dat dit een concessie is, dat er daarna een openbare aanbesteding plaatsvindt en dat dit een onderhandse gunning is conform de afspraak dat daarna een openbare aanbesteding aan de orde is.

De heer **Smaling** (SP): Is er een vast moment in het jaar waarop de Kamer kan worden geïnformeerd over de tevredenheid over het vervoer? Er spelen immers meer veerbootkwesties, zoals die van Vlissingen-Breskens, waardoor een deel van Zeeuws-Vlaanderen het land helemaal niet meer in kan. Ik wil geen voortdurende briefings en ik hoef ook geen VAO, maar een regulier moment voor een rapportage waarin deze zaken kunnen worden meegenomen, zou ik fijn vinden.

De **voorzitter**: Een Dag van de Veerboten!

Staatssecretaris **Mansveld**: Ik denk dat dit rond de jaarwisseling zal zijn. Dit zijn natuurlijk openbare gegevens en openbare stukken. Ik vind het prima om de Kamer daar actief over te informeren, zodat zij haar actieve rol in dit dossier vorm kan geven. Dit is immers een dossier met een verleden.

De **voorzitter**: Ik kijk nog één keer naar de Kamerleden, maar ik zie dat er geen vragen meer zijn. In dat geval benoem ik de toezeggingen van de Staatssecretaris.

De Staatssecretaris zal de Kamer het advies van de landsadvocaat over de vaststellingsovereenkomst inzake de waddenveren doen toekomen. Dat is een vertrouwelijk stuk.

De Staatssecretaris zal de mogelijke rechtsgevolgen van een uitspraak van het Europees Hof schriftelijk en toelichten.

De Minister van I & M, Minister Schulz, zal schriftelijk reageren op de vragen over Ameland.

De Staatssecretaris zal de Kamer informeren over de kwaliteit van de dienstverlening door de veerdiensten.

De Staatssecretaris zal de Kamer actief op de hoogte houden van de Europese ontwikkelingen in dezen.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD): De Staatssecretaris heeft nog wat gezegd over het onderzoek naar de decentralisatie. Ik zou graag genoteerd hebben dat dit onderzoek wordt uitgevoerd, want dat heeft zij toegezegd, en dat de Kamer over de uitkomsten ervan zal worden geïnformeerd.

De **voorzitter**: Dat is zo mooi geformuleerd, dat we dit meteen zo als toezegging opnemen.

Hiermee is dit algemeen overleg over de waddenveren ten einde. Hopelijk is daarmee de rust teruggekomen. Ik dank allen voor hun aanwezigheid en inbreng.

Sluiting 16.36 uur